

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN VĂN BÌNH

ĐÁNH GIÁ HIỆN TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP
NHẪM THÚC ĐẨY THỰC HIỆN TIÊU CHÍ MÔI TRƯỜNG TRONG XÂY
DỰNG NÔNG THÔN MỚI TẠI HUYỆN
YÊN DŨNG TỈNH BẮC GIANG

Chuyên ngành: PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Mã số: 60.62.01.16

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN**

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS. TRẦN NGỌC NGOẠN

THÁI NGUYÊN -2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là đề tài nghiên cứu do tôi thực hiện. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trình bày trong Luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc hoàn thiện Luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong Luận văn đã được ghi rõ nguồn gốc.

Học viên

Nguyễn Văn Bình

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ tận tình của các thầy, cô giáo, các đơn vị, gia đình và bạn bè để tôi hoàn thành bản Luận văn của mình.

Nhân dịp này, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến Ban giám hiệu trường trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, toàn thể các thầy cô giáo Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn, Bộ môn Phát triển nông thôn đã truyền đạt cho tôi những kiến thức cơ bản và tạo điều kiện giúp đỡ tôi hoàn thành Luận văn này.

Đặc biệt tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc tới thầy giáo **GS.TS. Trần Ngọc Ngoan** đã dành nhiều thời gian trực tiếp hướng dẫn, chỉ bảo tận tình cho tôi hoàn thành quá trình nghiên cứu đề tài.

Tôi xin trân trọng cảm ơn tới tất cả cán bộ Phòng NN&PTNT, Phòng TNMT, cán bộ xã các địa phương và hộ nông dân ở 3 xã Lãng Sơn, Quỳnh Sơn và xã Xuân Phú đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi tiến hành nghiên cứu và hoàn thành Luận văn.

Cuối cùng, tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, những người đã động viên và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Mặc dù đã có gắng hết sức nhưng trình độ, năng lực bản thân còn hạn chế nên trong báo cáo của tôi không tránh khỏi những sai sót, kính mong các thầy cô giáo, các bạn sinh viên góp ý để nội dung nghiên cứu này hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Yên Dũng, ngày.... tháng năm 2015

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu – ĐHTN

<http://www.lrc.tnu.edu.vn>

DANH MỤC CÁC CỤM TỪ VIẾT TẮT

MT	: Môi trường
NTM	: Nông thôn mới
PTNT	: Phát triển nông thôn
CNH	: Công nghiệp hóa
HĐH	: Hiện đại hóa
NT	: Nông thôn
BVTV	: Bảo vệ thực vật
BVMT	: Bảo vệ môi trường
VSMT	: Vệ sinh môi trường

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Cùng với sự phát triển của kinh tế xã hội, vấn đề ô nhiễm MT đang là mối quan tâm của toàn xã hội, đặc biệt là tình trạng ô nhiễm MT ở nông thôn do chất thải từ các nhà máy, rác thải từ sinh hoạt, chăn nuôi, sự lạm dụng thuốc BVTV.... Theo thống kê của bộ Nông nghiệp và PTNT, mỗi năm khu vực nông thôn phát sinh trên 13 triệu tấn rác thải sinh hoạt, khoảng 1.300 triệu m³ nước thải sinh hoạt và khoảng 7.500 tấn vỏ bao bì thuốc bảo vệ thực vật. Khoảng 80% lượng rác thải sinh hoạt ở khu vực nông thôn xả trực tiếp ra MT. Đã đến lúc chúng ta phải đề cao việc bảo vệ để cứu lấy MT nông thôn.

Với khoảng 67% dân số cả nước, nông thôn Việt Nam đang trên con đường đổi mới và đóng vai trò quan trọng trong quá trình phát triển kinh tế, xã hội của đất nước. Chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới được triển khai đã đem lại những thay đổi đáng kể về đời sống, hạ tầng kỹ thuật cũng như cảnh quan môi trường nhiều vùng nông thôn. Tuy nhiên, cùng với sự phát triển kinh tế, xã hội mạnh mẽ là những nguy cơ không nhỏ về ô nhiễm môi trường (Bộ tài nguyên và môi trường, 2014) [3].

Phát triển nông nghiệp, và xây dựng nông thôn mới có vị trí chiến lược trong sự nghiệp CNH, HĐH đất nước. Xây dựng NTM không chỉ hiện đại hóa cơ sở hạ tầng mà còn phải bảo vệ được cảnh quan đặc trưng vùng NT. Nghị quyết Hội nghị lần thứ 7 của Ban Chấp hành Trung ương khóa X về nông nghiệp, nông dân, NT số 26 - NQ/TW ngày 05/08/2008 đã nêu mục tiêu tổng quát về xây dựng NTM là: “Xây dựng NTM có kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội hiện đại. Cơ cấu kinh tế và các hình thức tổ chức sản xuất hợp lý, gắn nông nghiệp với phát triển nhanh công nghiệp, dịch vụ, đô thị theo quy hoạch; xã hội nông thôn ổn định, giàu bản sắc văn hóa dân tộc; dân trí được nâng cao, MT sinh thái được bảo vệ; hệ thống chính trị ở nông thôn dưới sự lãnh đạo của Đảng được tăng cường”. Đây là kế hoạch và hành động làm thay đổi bộ mặt nông thôn Việt Nam, bước đầu tạo nên những nhân tố có tính chất định hình cho xã hội phát triển lâu dài và tạo điều kiện cho nước ta nâng cao vị thế trên trường quốc tế.

Yên Dũng là một huyện nằm ở tiểu vùng miền núi và trung du của tỉnh Bắc Giang, đang chịu tác động mạnh mẽ của quá trình CNH, HĐH. Trong những năm vừa qua kinh tế đã có nhiều sự phát triển, nâng cao đời sống nhân dân, bên cạnh đó kéo theo vấn đề ô nhiễm môi trường. Ở nhiều xã, vệ sinh môi trường kém, chất thải người, gia súc chưa được xử lý hợp vệ sinh, tập quán dùng phân tươi bón ruộng làm phát tán các mầm bệnh có trong phân tươi ra môi trường xung quanh, gây những ảnh hưởng trực tiếp và gián tiếp lên sức khỏe con người... Hiện nay, huyện Yên Dũng đang triển khai nhiều giải pháp nhằm bảo vệ và cải thiện môi trường nông

thôn trên địa bàn. Tuy nhiên để đạt được thành công tiêu chí môi trường trong xây dựng NTM là một việc làm hết sức khó khăn và phải đòi hỏi sự tham gia của toàn bộ cộng đồng, người dân.

Để góp phần thúc đẩy quá trình xây dựng nông thôn mới của huyện Yên Dũng nói chung và việc thực hiện tiêu chí môi trường nói riêng thì việc đánh giá đúng hiện trạng và đề xuất các giải pháp nhằm thúc đẩy thực hiện tiêu chí MT trong xây dựng NTM huyện Yên Dũng là việc làm cấp thiết để đem lại thành công trong quá trình thực hiện chương trình NTM.

Xuất phát từ thực tế trên và được sự nhất trí của Nhà trường, của giáo viên hướng dẫn, tôi đã chọn nghiên cứu đề tài luận văn: “***Đánh giá hiện trạng và đề xuất giải pháp nhằm thúc đẩy thực hiện tiêu chí môi trường trong xây dựng nông thôn mới tại huyện Yên Dũng, tỉnh Bắc Giang***”.

2. Mục tiêu nghiên cứu

2.1. Mục tiêu chung

Trên cơ sở đánh giá thực trạng những khó khăn trở ngại trong việc thực hiện tiêu chí môi trường để đề xuất một số giải pháp thúc đẩy thực hiện tiêu chí môi trường trong xây dựng NTM của địa phương.

2.2. Mục tiêu cụ thể

- Đánh giá thực trạng vệ sinh môi trường của địa phương, những thuận lợi, khó khăn và những yếu tố ảnh hưởng đến việc thực hiện tiêu chí môi trường trong xây dựng nông thôn mới của địa phương.

- Nghiên cứu đề xuất một số giải pháp góp phần thực hiện có hiệu quả tiêu chí về môi trường tại địa phương.

3. Ý nghĩa khoa học và ý nghĩa thực tiễn của luận văn

3.1. Ý nghĩa khoa học

1) Cung cấp luận cứ, cơ sở khoa học cho cán bộ và nhân dân địa phương trong việc thực hiện, lựa chọn để phát triển kinh tế, xã hội phù hợp với việc bảo vệ môi trường phù hợp với từng địa phương.

2) Cung cấp thêm phương pháp, hướng tiếp cận mới trong công tác quản lý môi trường, quy hoạch môi trường nông thôn.

3.2. Ý nghĩa thực tiễn

1) Kết quả của đề tài luận văn sẽ góp phần nâng cao được sự quan tâm của người dân về việc bảo vệ môi trường.

2) Làm căn cứ để cơ quan chức năng tăng cường công tác tuyên truyền giáo dục nhận thức của người dân về môi trường.

3) Đưa ra các giải pháp cụ thể, sát thực tế hơn về tiêu chí môi trường trong bộ 19 tiêu chí về nông thôn mới của Quốc gia.

Chương 1

TỔNG QUAN VỀ TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU

1.1. Cơ sở lý luận của đề tài

1.1.1. Một số khái niệm cơ bản

1.1.1.1. Nông thôn

Hiện nay, có rất nhiều quan điểm khác nhau về NT do đó cũng có nhiều khái niệm khác nhau về NT. Trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam chúng ta có thể hiểu: “Nông thôn là vùng sinh sống của tập hợp dân cư, trong đó có nhiều nông dân. Tập hợp dân cư này tham gia vào các hoạt động kinh tế, văn hóa – xã hội và môi trường trong một thể chế chính trị nhất định và chịu ảnh hưởng của các tổ chức khác” (Mai Thanh Cúc và cộng sự, 2005) [4].

1.1.1.2. Phát triển nông thôn

Theo Ngân hàng Thế giới (1975) đã đưa ra định nghĩa: “Phát triển nông thôn là một chiến lược nhằm cải thiện các điều kiện sống kinh tế và xã hội của một nhóm người cụ thể - người nghèo ở vùng nông thôn. Nó giúp những người nghèo nhất trong những người dân sống ở các vùng nông thôn được hưởng lợi ích từ sự phát triển” (Mai Thanh Cúc và cộng sự, 2005) [4].

Trong điều kiện của Việt Nam, được tổng kết từ các chiến lược kinh tế xã hội của Chính phủ, thuật ngữ này được hiểu: “Phát triển nông thôn là một quá trình cải thiện có chủ ý một cách bền vững về kinh tế, xã hội, văn hóa và môi trường, nhằm nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân nông thôn. Quá trình này, trước hết là do chính người dân nông thôn và có sự hỗ trợ tích cực của Nhà nước và các tổ chức khác” (Mai Thanh Cúc và cộng sự, 2005) [4].

1.1.1.3. Mô hình nông thôn mới

Trong điều kiện nước ta hiện nay có thể hiểu: “Mô hình nông thôn mới là tổng thể những đặc điểm, cấu trúc tạo thành một kiểu tổ chức nông thôn theo tiêu chí mới, đáp ứng yêu cầu mới đặt ra cho nông thôn trong điều kiện hiện nay, là kiểu nông thôn được xây dựng so với mô hình nông thôn cũ (truyền thống, đã có) ở tính tiên tiến về mọi mặt” (Mai Thanh Cúc và cộng sự, 2005) [4].

1.1.1.4. Khái niệm về vấn đề môi trường